

POROČAMO — GLOSIRAMO

O »enakosti« in »enakopravnosti«

GLOSA

Konec oktobra 1985 je bil »v zvezni skupščini sprejet interventni zakon o začasni prepovedi razpolaganja z delom družbenih sredstev v družbenopolitičnih skupnostih in samoupravnih interesnih skupnostih družbenih dejavnosti za porabo« (Delo 5. novembra 1985). Zakon določa, da družbenopolitične skupnosti, razen federacije (podrčtal T. P.) in SIS družbenih dejavnosti ne smejo v letu 1985 razpolagati s tistim delom sredstev, ki so se na njihovih računih nabrala iz izvornih dohodkov (kot prispevki delavcev združenega dela iz bruto osebnih dohodkov) »nad zneskom prihodkov, uresničenih v letu 1984, povečanih za 90 odstotkov« itd.

Preprosto povedano: ker so inflacija, cene in osebni dohodki v večini primerov porasli v letu 1985 za veliko več, kot je to predvidevala zvezna resolucija za to leto, se je iz prispevkov delavcev tudi na računih družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti nabralo več sredstev, kot so predvidevali zvezni in republiški plani. Teh sredstev, povsem legalno zbranih, pa prizadeti družbeni subjekti ne smejo porabiti niti za izboljšanje materialnega položaja delavcev v teh dejavnostih niti za kakršnokoli izpopolnitev svojih, zadnja leta vse bolj krčenih programov. Nasprotno! Da bi do konca leta 1985 omenjene dejavnosti prišle »na svoje«, so službe družbenega knjigovodstva dobile nalogo, naj že za zadnja dva meseca v letu znižajo prispevne stopnje iz bruto osebnih dohodkov do zadostne mere, da na računih družbenopolitičnih in samoupravnih interesnih skupnosti na koncu leta ne bo »presežkov«.

Na prvi pogled je videti ta ukrep celo pravičen. Zakaj naj bi npr. učitelji, profesorji, znanstveniki, raziskovalci, umetniki in zdravniki dobili za svoje programe ali celo za osebne dohodke več, kot dovoljuje resolucija?

Kot že večkrat pa smemo tudi tokrat vsaj dvakrat reči »toda!«. Zakaj? Če se je na računih teh skupnosti zbralo toliko več sredstev, se je to zgodilo zato, ker je bila inflacija večja od predvidene, in ker so osebni dohodki v celoti, zlasti pa v gospodarstvu, v tolikšni meri narasli, da se je na podlagi vnaprej določenih prispevnih stopenj nateklo toliko več denarja. To se v zadnjih letih ni zgodilo prvič. V prejšnjih letih je zvezni vladi celo že prešlo v navado, da je na ta način zbrane »viške« tako rekoč zasegla, češ da je treba denar vrniti gospodarstvu. Vemo pa seveda, če smo realisti in ne pristaši politične retorike —, da denarja ni prispevalo gospodarstvo, temveč so ga prispevali delavci (vsak posamezno!) kot prispevek iz svojih bruto osebnih dohodkov. Že s tega vidika potemtakem ni vse tako, kakor se kaže, tudi če za-

nemarimo vprašanje, katero gospodarstvo (npr. katera gospodarska organizacija) je bila deležna teh vrnjenih »viškov«.

Velja torej, da vse druge sfere smejo preseči (z osebnimi dohodki, cenami itn.) indeks 190 %, samo družbenopolitične in samoupravne interesne skupnosti ga ne smejo. Pri tem pa vsi vemo, da resnična vrednost sredstev zlasti za t. i. družbene dejavnosti (»porabe«!), kot so zdravstvo, socialno skrbstvo, raziskovanje, izobraževanje, znanost, kultura itd., že več let pada, in da osebni dohodki v teh dejavnostih zaostajajo za osebnimi dohodki v gospodarstvu tudi za 20 % in več. Z interventnim zakonom je ta razlika pravzaprav uzakonjena in zapovedana, za prihodnje leto pa celo avtomatsko še povečana, kajti osnovo za indeks rasti v letu 1986 bo pomenila dosežena raven v letu 1985. Interventni zakon potemtakem zapoveduje neenakost in diskriminacijo. Je pa seveda tudi to res, da smo si delavci v teh dejavnostih za to sami krivi: nihče nas ni silil, naj se odločimo za dolgoletno šolanje in s tem za pet, šest let kasnejšo možnost upokojitve, skratka, za nezaželeno poklice, od katerih bodo nekateri po zaslugi usmerjenega izobraževanja kmalu uspešno ukinjeni.

Je pa še ena posebnost, ki jo je treba omeniti — žal smo že spet pri ničolikokrat ponovljenem, a še vedno aktualnem napevu o Slovencih in Jugoslaviji! Da ne bomo samo mi »krivi«, citirajmo kar »namestnico republiškega sekretarja za finance Ano Gorjup«, ki pravi: »Opozoriti je tudi potrebno, da smo v naši republiki restriktivno politiko na tem področju začeli uresničevati pred drugimi v Jugoslaviji. Zato nas zdaj linearne omejitve najbolj prizadenejo« (Delo, 5. novembra 1985). Skratka, Slovenci smo še enkrat in ponovno kaznovani za svojo »pridnost« in poslušnost, a najbrž nas tudi to ne bo izučilo. Še naprej se bomo vneto ravnali po vseh predpisih in zakonih, ne da bi upoštevali dejstvo, da je v Jugoslaviji kvečjemu vsak tretji zakon sprejet zato, da bi se kdo ravnal po njem.

Zdi se, da je nujno treba znova poudariti, da glede na različne okoliščine ne prizadenejo življenja vsi zakoni vseh nas enako hudo. Knjiga pesmi, ki izide v srbohrvaščini, ima na voljo tržišče z vsaj 13.000.000 možnih kupcev, zato lahko izide celo v 5000 izvodih, pri čemer je treba upoštevati, da se naklada 3000 izvodov, če je prodana, že izplača. Slovenska pesniška zbirka (pa tudi prozno delo) le redkokdaj preseže naklado 1000 izvodov in brez subvencije KSS nima skoraj nobene možnosti za izid. Slovensko akademijo znanosti in umetnosti mora s svojimi prispevki vzdrževati vsaj štirikrat manj delavcev kot srbsko. Itd. Itd.

Če bi torej hoteli doseči vsaj približno enakost in enakopravnost (v marsičem), bi morali z zakoni legalizirati nekatere različnosti; pa naj zveni to še tako krivoversko. In ponovno je treba povedati tudi to, da si Slovenci sami (slovenska politika) premalo prizadevamo za to.

Tone Peršak